

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/219/2021
Identifikačné číslo spisu: 3717201704
Dátum vydania rozhodnutia: 30.06.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Holíč
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:3717201704.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ V. V., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom W. č. XXX, t. č. vo výkone trestu v Ústave na výkon trestu odňatia slobody A. A., B.F. XX, K., 2/ M. S., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom W. č. XXX, t. č. vo výkone trestu v Ústave na výkon trestu odňatia slobody T., F. X, 3/ C. Ď., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom W. č. XXX, t. č. vo výkone trestu v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a Ústave na výkon väzby J., V. N. X, všetci právne zastúpení Mgr. Romanom Tomanom, PhD., advokátom, Advokátska kancelária, so sídlom Zelený raj 20, Nové Zámky, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti SR, Župné námestie 13, Bratislava, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 8C/9/2017, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 28. apríla 2020 sp. zn. 27Co/68/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Považská Bystrica (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 28. novembra 2018 č.k. 8C/9/2017-299 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ škodu vo výške 523,64 eur s 5% úrokom z omeškania ročne od 16.02.2017 do zaplatenia, všetko do 30 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku žalobu žalobcu 1/ zamietol a zamietol aj žalobu žalobcov 2/, 3/. Žalovanej priznal nárok voči žalobcovi 1/ na náhradu trov konania v rozsahu 86% a voči žalovaným 2/, 3/ proti každému v rozsahu 100%. Právne svoje rozhodnutie odôvodnil ust. článku 46 ods. 3 Ústavy SR, § 3 ods. 1, 2, § 7, § 8 ods. 5, § 15 ods. 1, § 16 ods. 4, § 17 ods. 1, 2, § 18 ods. 1, 3 zák. č. 514/2003 Z.z., článkom 1 ods. 2 Ústavy SR, článkom 5 ods. 5 Dohovoru, článkom 154c ods. 1, ods. 2 Ústavy SR. Z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že Ústavný súd SR rozhodol nálezom č. IV.ÚS588/2012-92 zo dňa 15.08. 2013 tak, že základné práva žalobcov podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy SR a právo podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len Dohovor) uznesením Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 3Tpo/36/2011 z 15.08.2011 porušené boli. Zároveň ústavný súd predmetné uznesenie, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu o ponechaní žalobcov vo väzbe nariadenej

dňa 04.04.2011 v konaní OTp17/2011, zrušil a uložil povinnosť krajskému súdu uhradiť žalobcom trovy konania v sume 1.014,10 eur. Znamená to teda, že rozhodnutie o nevyhovení žiadosti o prepustenie z väzby, ktoré bolo potvrdené krajským súdom, pre porušenie základných práv žalobcov je nezákonné. Uviedol, že v danom prípade si žalobcovia uplatnili náhradu škody a nemajetkovej ujmy z dôvodu nezákonnej väzby, ktorá trvala od 01.04.2011 do 15.11.2011, kedy boli z väzby prepustení.

1.1. Pokiaľ sa žalovaná v konaní bránila tým, že žaloba nie je dôvodná, pretože nie je naplnená hypotéza § 8 ods. 5 písm. a/, b/, c/ citovaného zákona, pretože nenastal ani jeden z prípadov predpokladaných daným ustanovením, súd prvej inštancie vyslovil názor, že vychádzajúc z čl. 154c ods. 1 Ústavy je nutné pri odškodňovaní vychádzať z článku 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podľa ktorého platí rovnaký režim odškodnenia bez ohľadu na to, či škoda bola spôsobená zadržaním, zatknutím alebo iným pozbavením osobnej slobody alebo väzbou tak, ako je to v prípade ZoZŠ, ktorý toto rozlíšenie má v ustanoveniach § 7 a 8. Daný Dohovor má ohľadom posudzovania nároku na náhradu škody pri nezákonnej väzbe prednosť pred zákonom, v tomto prípade pred ZoZŠ, pretože zabezpečuje väčší rozsah základného práva. Nie je možné pritom prísne formalisticky vychádzať z výroku rozhodnutia ústavného súdu, ktorý jednoznačne neurčil nezákonnosť väzby, resp. ponechanie žalobcov vo väzbe, ale konštatoval porušenie ústavných práv žalobcov a právo podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru, pretože pokiaľ sú rozhodnutím súdu porušené ustanovenia základného zákona štátu a Dohovoru, ktorý je v danom prípade súčasťou nášho právneho poriadku, tak jednoznačne z toho je nutné vyvodiť záver, že sa jedná o nezákonné rozhodnutie, teda rozhodnutie v rozpore s Ústavou SR a príslušným článkom Dohovoru.

1.2. Konštatoval, že žalobca 1/ si uplatnil škodu titulom vynaložených trov obhajoby v konaní, v ktorom bolo o väzbe nezákonne rozhodované, ako aj nemajetkovú ujmu podľa ust. § 17 ods. 2 ZoZŠ. Pokiaľ ide o škodu spočívajúcu v žalobcom 1/ vynaložených trovách vzniknutých v trestnom konaní, súd pri výpočte odmeny za zastupovanie musí vychádzať z tarifnej odmeny advokáta. Keďže žalobca 1/ bol v danom trestnom konaní stíhaný pre trestný čin podľa § 189 ods. 1, 3 Trestného zákona, pre ktorý je určená trestná sadzba 10 až 20 rokov, tak podľa § 12 ods. 3 písm. c) vyhl. č. 655/2004 Z.z. je touto tarifnou odmenou 1/6-ina výpočtového základu (123,50 eur), ktorú odmenu súd priznal len za 4 úkony právnej služby (účasť pri výsluchu dňa 04.04.2011, podanie sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby, žiadosti o prepustenie z väzby, sťažnosti proti uzneseniu o neprepustení z väzby) hotové výdavky - režijný paušál za tieto 4 úkony a úkon 7,41 eur. Žalobcovi 1/ preto súd prvej inštancie priznal skutočnú škodu len v časti zaplatenej odmeny obhajcovi v trestnom konaní, ktorá zodpovedá tarifnej odmene advokáta za účelne vynaložené úkony právnej služby vrátane režijného paušálu, a to v sume 523,64 eur a vo zvyšku v tejto časti súd žalobu zamietol.

1.3. Vo vzťahu k nároku o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch uplatnenej žalobcom 1/ sa predovšetkým súd prvej inštancie zaoberal tým, či (ne)bolo dostatočným zadosťučinením, vzhľadom na ujmu spôsobenú žalobcovi nezákonným rozhodnutím, samotné konštatovanie porušenia práva a po vykonanom dokazovaní dospel k záveru tak, ako k tomu dospel aj Ústavný súd SR v predmetnom náleze, že už samotné konštatovanie porušenia práva je dostatočným zadosťučinením pre žalobcu. K tomuto záveru dospel aj na základe tej skutočnosti, že v jednotlivých trestných rozhodnutiach, ktoré boli v rámci dôkazného materiálu oboznámené a na ktoré poukazuje aj samotný ústavný súd a tieto v náleze rozoberá, sa opakovane konštatuje, že žalobca 1/ sa dopúšťal opakovaných závažných zločinov, v minulosti bol 6x súdne trestaný pre rôzne násilné trestné činy nepodmienečným trestom odňatia slobody, pričom ani okolnosť, že sa na neho hľadí, akoby odsúdený nebol, nemôže mať vplyv na záver, že sa jedná o osobu so sklonom k páchaniu trestných činov. Preto pokiaľ žalobca 1/ poukazoval na to, aké dôsledky na neho väzba má, aké bolo neprijemné po prepustení ísť do spoločnosti, pretože všetci na neho „hľadeli“, tak súd práve v kontexte s tým, že sa nejedná u neho o ojedinelé väzobné stíhanie, nepovažuje takéto pocity žalobcu za preukazné a také, že by odôvodňovali priznať mu nemajetkovú ujmu, ktorú žiadal vo výške 6.500,- eur. Okrem toho aj svedkyňa, hoci vypovedala, že žalobca 1/ danou väzbou trpel, že bol držaný v neľudských podmienkach, neuviedla, že by dôvodom rozpadu ich vzťahu bola táto konkrétna nezákonná väzba, pretože sama vypovedala, že počas ich vzťahu bol opakovane vo väzbe, v ktorej takto strávil v čase ich vzťahu spolu cca 4 roky a že v dôsledku daného stavu už nevidela perspektívu ich vzťahu do budúcnosti. Je nesporné, že žalobca 1/ v súčasnosti stále nie je na slobode, vykonáva trest odňatia slobody, pričom zároveň je vyšetrovaný a trestne stíhaný aj pre ďalšie skutky, ktoré doposiaľ sú predmetom vyšetrovania. Z uvedených dôvodov súd preto žalobu žalobcu 1/

v časti uplatnenej nemajetkovej ujmy zamietol.

1.4. Súd prvej inštancie ďalej konštatoval, že žalobcovia 2/, 3/ si uplatnili len náhradu nemajetkovej ujmy, pričom je nesporné, že aj v ich prípade sa jedná o osoby, ktoré neboli prvýkrát väzobne stíhané, konkrétne napr. žalobca 2/, hoci v minulosti nebol trestaný, v čase, kedy bol bratý do väzby, už bol stíhaný spolu so žalobcami 1/, 3/ pre rozsiahlu trestnú činnosť a tak, ako vyplynulo z dokazovania, na všetkých 3 žalobcov už v tom čase bola podaná obžaloba na Špecializovaný trestný súd v Pezinku pre závažnú rozsiahlu trestnú činnosť. V prípade žalobcu 3/ okrem toho tento už bol v minulosti stíhaný pre úmyselný trestný čin Okresným súdom Čadca. Z uvedených dôvodov preto podľa názoru súdu prvej inštancie už samotné konštatovanie porušenia práva je aj pre žalobcov 2/, 3/ dostatočným zadostučinením a niet dôvodu na to, aby im súd priznal aj náhradu nemajetkovej ujmy, ktorú si uplatnili každý vo výške 6.500,- eur. Z uvedených dôvodov žalobu žalobcov 2/, 3/ v celom rozsahu zamietol. Rozhodol tak aj s poukazom na to, že ani jeden zo žalobcov 2/, 3/ okrem svojich tvrdení nepredložili žiaden dôkaz, ktorý by preukazoval také okolnosti, pre ktoré by súd im mohol nemajetkovú ujmu priznať. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, z akého dôvodu nevykonal výsluch súrodencov žalobcov 2/, 3/. O nároku na náhradu trov konania súd rozhodol podľa ustanovenia § 262 ods. 1 CSP vychádzajú z ustanovenia § 255 CSP, keď čistý úspech žalovanej predstavuje 86% a v tomto rozsahu súd prvej inštancie žalovanej nárok na náhradu trov konania priznal. Žalobcovia 2/, 3/ boli v konaní plne neúspešní, preto priznal náhradu trov konania žalovanej ako úspešnej strane sporu, a to v rozsahu 100%.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 28. apríla 2020 sp. zn. 27Co/68/2019 na základe odvolania žalobcov a žalovanej napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým bolo žalobe žalobcu 1/ čiastočne vyhovené zmenil tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ škodu vo výške 261,82 eur s 5% úrokom z omeškania ročne od 16.02.2017 do zaplatenia, všetko do 30 dní od právoplatnosti rozsudku. V zostávajúcej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, žalovanej voči žalobcovi 1/ priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 93%, žalovanej voči žalobcom 2/, 3/ priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100%.

2.1. Odvolací súd preskúmaním spisu dospel k záveru, že súd prvej inštancie riadne zistil skutkový stav veci. Vychádzajúc z preložených listinných dôkazov zistil, že Ústavný súd SR Nálezom IV. ÚS 588/2012-92 zo dňa 15.08.2013 rozhodol, že základné práva žalovaných podľa článku 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy SR a právo podľa článku 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 3Tpo/36/2011 z 15.08.2011 boli porušené a zároveň uznesenie Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 3Tpo/36/2011 z 15.08.2011 zrušil. Z obsahu spisu nepochybne vyplýva, že uznesením Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 3Tpo/36/2011 z 15.08.2011, ktoré bolo zrušené predmetným Nálezom Ústavného súdu SR, Krajský súd v Trenčíne podľa § 193 ods. 1 písm. c/ Tr. por. zamietol sťažnosti žalobcov proti uzneseniu Okresného súdu v Považskej Bystrici sp. zn. 0Tp/40/2011-53 zo dňa 04.08.2011 o prepustenie z väzby. V odôvodnení svojho nálezu Ústavný súd uviedol: „Za daných okolností nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu z 15. augusta 2011 z ústavného hľadiska za akceptovateľné a udržateľné, naopak, napadnuté uznesenie možno charakterizovať ako svojvoľné a porušujúce základné práva sťažovateľov podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj ich právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru.“ Z uvedeného nesporne vyplýva, že Nálezom ÚS SR bolo ako nezákonné zrušené uznesenie KS v TN sp. zn. 3 Tpo/36/2011 z 15.08.2011, z ktorého dôvodu je potrebné na vec aplikovať príslušné ust. zák. č. 514/2003 Z.z. vzťahujúce sa na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. V danej veci súd prvej inštancie správne citoval v odôvodnení svojho rozhodnutia na vec sa vzťahujúci právny predpis, pričom ale následne vec posúdil v zmysle Dohovoru.

2.2. Odvolací súd sa nestotožnil s právnou interpretáciou danej veci súdom prvej inštancie za použitia Dohovoru, keď v danej veci bolo potrebné priamo aplikovať ust. zákona č. 514/2003 Z. z. týkajúce sa zodpovednosti žalovaného za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci nezákonným rozhodnutím, ktoré ustanovenia súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia aj citoval. Ak v preskúmanej veci príslušný orgán, ktorým Ústavný súd Slovenskej republiky nepochybne bol, zrušil právoplatné rozhodnutie z dôvodu, že toto nemožno považovať z ústavného hľadiska ako akceptovateľné a udržateľné, naopak, možno ho charakterizovať ako svojvoľné a porušujúce základné práva žalobcov podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy, ako aj ich právo podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru, možno dospieť k záveru, že ho zrušil z dôvodu jeho nezákonnosti. Otázku nezákonnosti súdy nemôžu (v konaní o náhradu

škody uplatňovanú titulom nezákonného rozhodnutia) riešiť ako otázku predbežnú, lebo ju už vyriešil orgán v zrušujúcom rozhodnutí, ktorého právny názor musí rešpektovať tak súd, ktorému bola vec vrátená na ďalšie konanie, ako aj súd rozhodujúci o náhrade škody. Pre súd rozhodujúci o náhrade škody je potom takéto rozhodnutie záväzné a súd musí vychádzať zo zistenej nezákonnosti príslušným orgánom (vyjadrené tým, že rozhodnutie ruší alebo mení). Po konštatovaní nezákonnosti rozhodnutia bolo potrebné preskúmať aj splnenie ďalších predpokladov zodpovednosti žalovanej za škodu, teda, či škoda žalobcom vznikla a či je daná príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vzniknutou škodou. Týmito podmienkami súd prvej inštancie sa zaoberal.

2.3. Súd prvej inštancie správne konštatoval, že keďže žalobca 1/ bol v danom trestnom konaní stíhaný pre trestný čin podľa § 189 ods. 1, 3 Trestného zákona, pre ktorý je určená trestná sadzba 10 až 20 rokov podľa § 12 ods. 3 písm. c/ Vyhlášky č. 655/2004 Z.z. je tarifnou odmenou 1/6-ina výpočtového základu (123,50 eur), nesprávne však žalobcovi 1/ priznal odmenu za 4 úkony právnej služby uskutočnenej v rámci obhajoby žalobcu 1/ v predmetnom trestnom konaní. Odvolací súd vzhľadom čiastočnú dôvodnosť podaného odvolania žalovanej. V príčinnej súvislosti s rozhodnutím Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 3Tpo/36/2011 z 15.08.2011, ktoré bolo zrušené z dôvodu nezákonnosti príslušným orgánom, sú opodstatnené výlučne dva úkony, a to žiadosť o prepustenie z väzby a sťažnosť proti uzneseniu o neprepustení z väzby. Preto je dôvodné priznanie trov obhajoby výlučne za tieto dva úkony á 123,50 eur + 2x režijný paušál á 7,41 eur, spolu 261,82 eur, z ktorého dôvodu súd prvej inštancie v napadnutej časti, v ktorej bolo žalobe čiastočne vyhovené, rozsudok súdu prvej inštancie zmenil.

2.4. Ďalšie odvolacie námietky žalobcu a žalovaného vyhodnotil odvolací súd ako neopodstatnené, bez opory v zistenom skutkovom stave a následnom právnom posúdení veci súdom prvej inštancie. Preskúmaním obsahu spisu odvolací súd zistil, že súd prvej inštancie z dostatočne zisteného skutkového stavu vyvodil správne skutkové závery, na ktorých založil svoje rozhodnutie, pričom žalobca a žalovaný vo svojom odvolaní neuviedli žiadne rozhodujúce skutočnosti, s ktorými by sa prvoinštančný súd nebol zodpovedajúcim spôsobom vysporiadal, a ktoré by boli spôsobilé k odlišnému vyhodnoteniu a následnému prijatiu skutkových a právnych záverov. Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie dospel aj k záveru, že vo vzťahu k nároku žalobcov o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch už samotné konštatovanie porušenia práva je dostatočným zadost'učinením pre žalobcov, a to z dôvodov, ktoré súd prvej inštancie podrobne uviedol v odôvodnení svojho rozsudku a na ktoré poukazuje aj samotný ústavný súd v predmetnom náleze. V tejto zamietajúcej časti preto odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny. O trovách konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1, § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 a 2 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu, v časti, v ktorej odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby v časti nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, podali žalobcovia 1/ až 3/ (ďalej len „žalobcovia“) dovolanie, ktorým sa domáhali zrušenia rozsudku odvolacieho súdu a vrátenia veci odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovali z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, keď rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Dovolatelia formulovali túto právnu otázku: „Posudzuje sa nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch a jej výška spôsobenej nezákonným vzatím do väzby a následným držaním v nej priamo podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ak právoplatné rozhodnutie o vzatí do väzby nebolo zrušené pre nezákonnosť príslušným orgánom, ale jeho nezákonnosť je konštatovaná v odôvodnení nálezu Ústavného súdu SR?“ Podľa dovolateľov mal byť ich nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch za nezákonnú väzbu od ich vzatia do nej dňa 01.04.2011 do ich prepustenia na slobodu dňa 15.11.2011 právne posúdený podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru. Dovolatelia nesúhlasia s právnym názorom odvolacieho súdu, podľa ktorého zodpovednosť štátu vzniká len z nezákonného rozhodnutia, ktoré príslušný orgán zrušil (zmenil) z dôvodov uvedených v odôvodnení rozhodnutia, odvolací súd tak za nezákonné rozhodnutie považoval uznesenie Krajského súdu v Trenčíne sp.zn. 3 Tpo 36/2011 z 15.08.2011 a za nezákonnú považoval len dobu väzby od 15.08.2011, nie od začiatku väzby od 01.04.2011. Ústavný súd SR však v odôvodnení nálezu č.k. IV. ÚS 588/2012-92 zo dňa 15.08.2013 skonštatoval nezákonnosť celej väzby sťažovateľov od počiatku, teda odo dňa 01.04.2011. Dovolatelia v tejto súvislosti poukázali na rozhodovaciu prax EŠLP, nález Ústavného súdu SR sp.zn. IV. ÚS 159/2012, uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 4 MCdo 20/2009 obsahujúce vymedzenie pojmu nezákonného rozhodnutia. Odvolací súd mal prednostne

aplikovať čl. 5 ods. 5 Dohovoru pred ustanoveniami ZoZŠ, ktorý zabezpečuje väčší rozsah ich ústavných práv, v danom prípade právo na odškodnenie. Dovolatelia ďalej odvolaciemu súdu vytýkali, že z jeho rozhodnutia nie je explicitne zrejmé, podľa akej právnej normy súd posúdil ich nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, s poukazom na absenciu citácie § 17 ods. 2 ZoZŠ. Pokiaľ ide o výšku žalobou uplatnenej nemajetkovej ujmy, žalobcovia v odvolaní poukázali na rozhodnutia ESLP týkajúce sa Slovenskej republiky súvisiace s nezákonnosťou väzby, z citovanej judikatúry ESLP je zrejmé, že čl. 5 ods. 5 Dohovoru zabezpečuje väčší rozsah ich ústavných práv na odškodnenie za nezákonnú väzbu ako § 17 ods. 2 ZoZŠ. Podľa dovolateľov sa nemožno stotožniť so záverom súdu prvej inštancie, že samotné konštatovanie porušenia práva bolo vzhľadom na ujmu spôsobenú žalobcom nezákonným rozhodnutím dostatočným zadosťučinením, s poukazom na rozsudok ESLP vo veci Aydemir proti Slovensku, č- 44153/06. Dovolatelia namietali, že súd prvej inštancie sa vo svojom rozsudku žiadnym spôsobom nevysporiadal so skutočnosťami uvedenými v žalobe, odôvodňujúcimi priznanie náhrady nemajetkovej ujmy.

4. Žalovaná sa k podanému dovolaniu nevyjadřila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie je potrebné ako neprípustné odmietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Dovolatelia prípustnosť podaného dovolania vyvodzujú z ust. § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolačný dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP), alebo ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP) alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c/ CSP).

9. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, by mal dovolateľ a/ konkretizovať právnu otázku riešenú dovolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ dôvodiť, že právna otázka v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

10. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou dovolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo

k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

11. Ako už bolo uvedené, z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP vyplýva, že otázkou relevantnou pre prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia môže byť len otázka právna (hmotnoprávna alebo procesnoprávna, ktorej vyriešenie viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu) a nie otázka skutková. Riešenie skutkovej otázky (quaestio facti) je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania; to znamená, že pri jej riešení sa súd zameriava na skutkové okolnosti významné napríklad z hľadiska toho, čo a kedy sa stalo alebo malo stať, čo (ne)urobil žalobca alebo žalovaný, čo (ne)bolo dohodnuté, či a aké skutočnosti nastali po konaní (opomenutí konania) niektorej fyzickej alebo právnickej osoby, čo obsahuje určitá listina, čo vypovedal svedok, čo uviedol znalec a pod. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky (quaestio iuris) prebieha v procese právneho posudzovania veci, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, zamýšľa sa nad možnosťou (potrebou) jej aplikácie, skúma jej obsah, zmysel a účel, normu interpretuje a na podklade svojich skutkových zistení (to znamená až po vyriešení skutkových otázok) prijíma právne závery o existencii alebo neexistencii dôvodu pre aplikovanie predmetnej právnej normy na posudzovaný prípad. Ak v dovolaní vymedzená otázka - ktorú má podľa dovolateľa posudzovať vo svojom rozhodnutí dovolací súd - nie je právnou otázkou, ale predstavuje skutkovú otázku, nie je splnená zákonná podmienka prípustnosti dovolania uvedená v ustanovení § 421 ods. 1 CSP a takúto otázku nie je dovolací súd oprávnený vo svojom rozhodnutí riešiť (3Cdo/218/2017, 3Cdo/27/2019, 4Cdo/172/2017, 4Cdo/148/2018, 8Cdo/144/2018, 9Cdo/213/2021).

12. Ak dovolateľ v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 CSP, nevymedzí právnu otázku, dovolací súd nemôže uskutočniť meritórny dovolací prieskum, hranice ktorého nie sú vymedzené. V takom prípade nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach; ak by postupoval inak, rozhodol by bez relevantného podkladu. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým „suplovať“ aktivitu dovolateľa; v opačnom prípade by dovolací súd uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum, priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) účelu ustanovenia § 421 ods. 1 CSP (pozri Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK 2016, str. 1382).

13. Dovolací súd poukazuje aj na judikatúru Ústavného súdu SR, z ktorej vyplýva, že namietaná právna otázka môže vyplynúť z textu dovolania a nemusí byť formálne vymedzená v jeho konkrétnej časti, dovolací súd sa tak má pokúsiť autenticky porozumieť dovolateľovi - jeho textu ako celku, ale na druhej strane nedotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky (I. ÚS 336/2019, IV. ÚS 443/2020). Ak by najvyšší súd uskutočnil dovolací prieskum napriek tomu, že dovolateľ v podanom dovolaní nevymedzil konkrétnu právnu otázku a vyjadril by iba nesúhlas so závermi rozhodnutia súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu, namietajúc nesprávnosť skutkových zistení súdov nižšej inštancie, v takom prípade by zo strany najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva protistrany na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (por. IV. ÚS 133/2022).

14. Pokiaľ ide o vymedzenie pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu, za túto treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, vydávanej Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 1.1.1993 s pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ neboli v neskoršom období judikátorne prekonané), ako i rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor, alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí

nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali (uznesenie Najvyššieho súdu SR zo 6. marca 2017, sp. zn. 3 Cdo 6/2017).

14.1. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovisk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletine Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovisk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986. (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 24. januára 2018 sp. zn. 6 Cdo 29/2017, ktoré bolo neskôr publikované v Zbierke stanovisk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) ako judikát R 71/2018). Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu však nemožno zaradiť rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR a Ústavného súdu ČR.

15. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dovolací súd v súlade s vyššie uvedeným skúmal, či dovolatelia vymedzili takú právnu otázku, na vyriešení ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej viedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), či vysvetlili jej podstatu a uviedli súvisiace právne úvahy spolu s dôvodmi, pre ktoré zvolil práve riešenie, na ktorom založil svoje rozhodnutie a zároveň ide o otázku v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu doposiaľ neriešenú.

16. Dovolatelia formulovali právnu otázku nasledovne: „Posudzuje sa nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch a jej výška spôsobenej nezákonným vzatím do väzby a následným držaním v nej priamo podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ak právoplatné rozhodnutie o vzatí do väzby nebolo zrušené pre nezákonnosť príslušným orgánom, ale jeho nezákonnosť je konštatovaná v odôvodnení nálezu Ústavného súdu SR?“

17. Dovolací súd vyhodnotiac obsah dovolania a formulovanie právnej otázky dospel k záveru, že dovolatelia nevyvedli právnu otázku v súlade s vyššie uvedenými kritériami, keď rozhodnutie odvolacieho súdu, resp. súdu prvej inštancie nespočívalo na posúdení dovolateľmi vymedzenej právnej otázky. Žalobcovia si voči žalovanej uplatnili nárok na náhradu nemajetkovej ujmy titulom zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím o väzbe v zmysle ustanovení zákona č. 514/2003 Z.z., keď základným zákonným predpokladom priznania takéhoto nároku je nezákonnosť rozhodnutia o väzbe. Súdny nižších inštancií konštatovali splnenie tejto podmienky a teda nezákonnosť väzby žalobcov, vychádzajúc z nálezu Ústavného súdu SR č.k. IV. ÚS 588/2012-92 zo dňa 15.08.2013 (por. bližšie body 21. a 22. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu). Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej žalobcom nezákonnou väzbou súdy posudzovali v súlade s ust. § 17 ods. 1 a 2 zákona č. 514/2003 Z.z. a zamietnutie žaloby v tejto časti odôvodnili tým, že už samotné konštatovanie porušenia práva, t.j. nezákonnosť väzby je dostatočným zadosťučinením pre žalobcov, a to z dôvodov, ktoré vo vzťahu k jednotlivým žalobcom podrobne konkretizoval súd prvej inštancie (por. bližšie body 80. až 82. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie) a s ktorými závermi sa v celom rozsahu stotožnil aj odvolací súd (por. bližšie body 25. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu).

18. Zamietajúce rozhodnutie súdov nižších inštancií teda záviselo od vyriešenia právnej otázky, či samotné konštatovanie porušenia práva je dostatočným zadosťučinením pre žalobcov (§ 17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z.), nijako nezáviselo od posúdenia otázky, či sa má nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch a jej výška spôsobenej nezákonným vzatím do väzby a následným držaním v nej posudzovať priamo podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ak právoplatné rozhodnutie o vzatí do väzby nebolo zrušené pre nezákonnosť príslušným orgánom, ale jeho nezákonnosť je konštatovaná v odôvodnení nálezu Ústavného súdu SR.

19. Čl. 5 ods. 5 Dohovoru garantuje nárok na odškodnenie v prípade nezákonnej väzby, rovnako ako takýto nárok priznáva v ust. § 17 zákon č. 514/2003 Z.z., pričom je vecou posúdenia každého jednotlivého prípadu, aká forma odškodnenia zodpovedá kritériám primeranosti a spravodlivosti, vychádzajúc z konkrétnych skutkových okolností. Dovolací súd preto nezdiala právny názor

dovolateľov, že čl. 5 ods. 5 Dohovoru zabezpečuje väčší rozsah ústavných práv ako § 17 zákona č. 514/2003 Z.z. Otázka aplikácie a výkladu § 17 zákona č. 514/2003 Z.z., konkrétne kritérií posudzovania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy pritom už bola predmetom rozhodovania dovolacieho súdu (por. rozsudok z 21. júna 2018 sp.zn. 6 Cdo 44/2017, uznesenie zo 14. júla 2018 sp. zn. 3 Cdo 19/2018, uznesenie z 28. mája 2020 sp.zn. 2 Cdo 90/2019, uznesenie zo 16. mája 2019 sp.zn. 4 Cdo 80/2019).

20. Pokiaľ dovolatelia konštatovali, že sa nemožno stotožniť so záverom súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu, že samotné konštatovanie porušenia práva bolo vzhľadom na ujmu spôsobenú žalobcom nezákonným rozhodnutím dostatočným zadosťučinením, týmto vyjadrili iba svoj nesúhlas so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu, neformulovali však žiadnu právnu otázku, ktorá by mohla byť predmetom dovolacieho prieskumu.

21. Dovolací súd preto uzatvára, že dovolateľmi formulovaná dovolacia námietka má charakter námietky nesprávneho hodnotenia dôkazov a následne nesprávneho právneho posúdenia veci, no dovolateľmi formulovaná otázka nepredstavuje vymedzenie právnej otázky tak, ako to predpokladá § 421 ods. 1 písm. b/ CSP v spojení s § 432 ods. 2 CSP.

22. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobcov odmietol podľa § 447 písm. f/ CSP ako dovolanie, v ktorom dovolací dôvod nie je vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

23. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

24. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.